

УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**КРИМЧАК Людмила**

Хмельницький національний університет

<https://orcid.org/0000-0002-2546-9257>e-mai: krymchakl@khmnu.edu.ua

Стаття присвячена розгляду питання соціальної відповідальності університетів. На основі проведеного дослідження визначено основні напрямки соціальної відповідальності закладів вищої освіти. Досліджено еволюцію основних концепцій соціальної відповідальності в розрізі ключових комюніке конференцій міністерств освіти європейських країн. В статті висвітлено зміну вектору управління соціальною відповідальністю вітчизняних закладів вищої освіти в умовах воєнного стану. Обґрунтовано важливість ролі соціальної відповідальності в повоєнному відновленні країни.

Ключові слова: соціальна відповідальність, управління соціальною відповідальністю, освітній процес, вища освіта.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-36>

**ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ
ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Система вищої освіти в Україні перебуває сьогодні на шляху реформування. Перш за все, зміни полягають у перебудові поглядів на як на процес управління у вищій школі, так і на загальний процес надання освітніх послуг. Основою для формування актуальних підходів до удосконалення сфери вищої освіти мають стати перевірненні та дієві практики освітнього процесу європейських країн. А ключовим завданням таких змін має бути створення умов для успішного розвитку здобувача як спеціаліста і як особистості. Одним із вагомих аспектів такого удосконалення має стати широке впровадження принципів та механізмів реалізації соціальної відповідальності вітчизняних університетів. Адже в той час, як Європейський простір вищої освіти вже не одне десятиліття активно реалізує та поширює принципи соціальної відповідальності університетів, то в Україні даному питанню почали приділяти належну увагу не надто давно.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Сьогодні питання соціальної відповідальності закладів вищої освіти є досить актуальним, тому існує чимала кількість наукових досліджень в даній сфері. Вагомий внесок у науковий доробок зробила О. Оржель [1], яка досліджує університетську соціальну відповідальність як форму університетського лідерства. Макуріна О. [2] досліджує питання соціальної відповідальності вітчизняних університетів в умовах війни в Україні. В спільній праці О. Оржель, Л. Червоної, О. Петрос та ін. [3] висвітлено механізми реалізації соціальної відповідальності університетів в умовах війни та післявоєнного відновлення країни.

**ВИДІЛЕННЯ НЕВИРШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ,
КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ**

Попри актуальність досліджень даного питання все ж існує необхідність вивчення ключових положень соціальної відповідальності університетів, їх структурування для подальшого формування підходів управління соціальною відповідальністю, які в повній мірі відповідатимуть вимогам часу та суспільства.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є аналіз сутності соціальної відповідальності університетів, її ключових положень, а також зміни підходів до управління соціальною відповідальністю вітчизняних закладів вищої освіти в сучасних умовах розвитку суспільства.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Соціальна відповідальність вищої освіти в загальному розумінні є досить широким поняттям і охоплює певне коло питань як на рівні окремої громади, так і на глобальному рівні, зокрема, реалізації принципів сталого розвитку тощо.

У вітчизняних наукових колах соціальна відповідальність університетів розглядається як «свідоме й ефективне вироблення та реалізація закладом вищої освіти внутрішніх і зовнішніх політик щодо продукування, збереження й поширення знань, доведення до суспільства їх

значущості й опрацювання можливих підходів до їх упровадження в різних сферах економіки та суспільного життя задля особистісного розвитку та спільного блага» [4].

Вперше питання соціальної відповідальності вищої освіти було розкрито у Всесвітній декларації про вищу освіту для XXI ст., прийнятою конференцією ЮНЕСКО у 1998 році [5]. Саме в статті 1 декларації згадується про місію вищої освіти сприяти стійкому розвитку та вдосконаленню суспільства взагалі (mission to contribute to the sustainable development and improvement of society as a whole) [1].

Існує думка, що соціальна відповідальність вищої освіти є похідним поняттям від поняття «корпоративна соціальна відповідальність». Оскільки, заклад вищої освіти – це «аналог корпорації, що має нести відповідальність за наслідки своєї діяльності та вплив на громаду, суспільство, довкілля, промисловість, на своїх клієнтів та працівників» [6]. І саме в даному випадку важливим етапом розвитку соціальної відповідальності стало прийняття міжнародного Стандарту ISO 26000 із соціальної відповідальності [7], в якому чітко окреслено загальну концепцію соціальної відповідальності для організацій та установ різних форм та типу.

Стандарт ISO 26000 містить досить детальне трактування соціальної відповідальності, а саме: «соціальна відповідальність – це відповідальність організації за вплив, який мають її рішення та діяльність на суспільство та довкілля, що – завдяки прозорості та етичній поведінці – сприяє стійкому розвитку, включно із підтримкою громадського здоров'я і суспільного добробуту, відповідає очікуванням стейкхолдерів, узгоджується з нормами діючого права та міжнародними нормами поведінки, пронизує організацію в цілому та регулярно практикується в усіх формах її діяльності та стосунків» [8].

Результати досліджень вітчизняних науковців [9] містять висновки, що ЗВО та організації корпоративної сфери саме в межах соціальної відповідальності мають загальну рису – створення спільної цінності. Така риса в рамках функціонування університетів проявляється у створенні цінності у формі знань та їх поширення в суспільстві задля створення суспільного блага. Відповідно, і бізнес-структури поєднують свої інтереси з інтересами та потребами суспільства, забезпечуючи його необхідними товарами та послугами.

Комюніке Всесвітньої конференції з вищої освіти «Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку», яка пройшла 2009 року у Парижі під егідою ЮНЕСКО, містить окремий розділ, присвячений соціальній відповідальності вищої освіти. Даний розділ включає наступні положення [10]:

«1. Вища освіта як суспільне благо є відповідальністю усіх заінтересованих сторін, особливо урядів.

2. Стоячи перед складністю теперішніх і майбутніх глобальних викликів, вища освіта має соціальну відповідальність для покращення нашого розуміння багатогранних проблем, які включають соціальний, економічний, науковий і культурний виміри і нашу здатність відповідати їм. Вона повинна привести суспільство до створення глобальних знань, які б відповідали глобальним викликам, між іншим викликам продовольчої безпеки, зміни клімату, розподілу водних ресурсів, міжкультурного діалогу, запровадження відтворювальних джерел енергії та охорони здоров'я.

3. Заклади вищої освіти, через їх основні функції (дослідження, навчання і послуги громадськості), що здійснюються в контекст інституційної автономії і академічної свободи, повинні збільшити свою міждисциплінарну спрямованість і просувати критичне мислення і активну громадянську позицію. Це сприяло б сталому розвитку, миру, добробуту і реалізації прав людини, зокрема рівності статей.

4. Вища освіта повинна не тільки надавати тверді навички для теперішніх і майбутніх поколінь, але й має також сприяти освіті соціально відповідальних громадян, які прагнуть до створення миру, захисту прав людини і цінностей демократії.

5. Існує потреба в більшій інформації, відкритості і прозорості щодо різних місій і роботи індивідуальних закладів.

6. Автономія – необхідна вимога для здійснення інституційних місій через якість, відповідність, ефективність, прозорість і соціальну відповідальність».

Значну роль в розвитку соціальної відповідальності вищої освіти було зроблено Болонським процесом. В таблиці 1 представлено основні комюніке міністрів освіти європейських країн та їх положення щодо соціальної відповідальності вищої освіти.

Таблиця 1

Комюніке конференції міністрів освіти європейських країн

№	Комюніке, дата проведення	Основні положення щодо соціальної відповідальності ВО
1.	Празьке комюніке (Прага, 19 травня 2001р.)	Забезпечення рівного доступу до вищої освіти, незалежно від статі, етнічного походження, соціального статусу тощо
2.	Берлінське комюніке (Берлін, 19 вересня 2003 р.)	Підвищення уваги дослідженням в технологічній, культурній, соціальній сфері розвитку суспільства, створення стипендіальних програм для студентів з третіх країн світу, відкритість та привабливість європейської ВО, мобільність студентів та викладацького персоналу у навчальній, культурній, політичній та економічній сферах
3.	Лондонське комюніке (Лондон, 16-19 травня 2007 року)	Заклик університетів до належного забезпечення студентських послуг, створення гнучких траєкторій навчання та збільшення на основі рівних можливостей представництва студентських груп, що репрезентують різні соціальні верстви і категорії
4.	Лювенське комюніке (Лювен та Лювен-ля-Ньов, 28-29 квітня 2009 р.)	Міжнародна відкритість та студентська мобільність, ключова роль освіти в культурному та соціальному розвитку суспільства, академічна свобода та соціальна справедливість, рівні можливості для якісної освіти, усунення перепон для навчання та створення належних умов для навчання тих соціальних груп, які мало представлені у ЗВО
5.	Єреванське комюніке (Єреван, 14-15 травня 2015 р.)	Посилення соціального виміру ВО пов'язано із гендерною рівновагою, розширенням доступу до ВО та можливостей завершити навчання, включно із можливостями міжнародної мобільності для студентів, що належать до соціально вразливих груп населення; ЗВО мають позитивно реагувати на соціальне й культурне розмаїття, зважати на демографічні зміни та враховувати їх, розробляючи навчальні програми та пропонуючи їх різним категоріям громадян
6.	Бухарестське комюніке (Бухарест, 26 та 27 квітня 2012 р.)	Розширення доступу до ВО всіх груп населення, збільшення можливостей для працевлаштування після отримання ВО, заклади вищої освіти відіграють ключову роль в передачі знань і посиленні регіонального розвитку
7.	Римське комюніке (Рим, 19 листопада 2020 р.)	Відповідальність за розширення та полегшення доступу до вищої освіти, усунення бар'єрів на шляху до вищої освіти, підтримка студентів та студентські послуги, інклюзія, розмаїття студентської спільноти

*сформовано автором на основі опрацювання інформаційних джерел

Європейський проект, присвячений дослідженню соціальної відповідальності вищої освіти «ESPRIT: Enhancing the Social Characteristics and Public Responsibility of Israeli Teaching through a HEI-Student Alliance» [11] містить твердження, що соціальна відповідальність вищої освіти має дві сторони прояву – зовнішню та внутрішню. Внутрішня сторона соціальної відповідальності ЗВО охоплює внутрішньоінституційну сферу закладу. Це здебільшого організаційний аспект функціонування, який проявляється через місію закладу, його корпоративну культуру та загальноуніверситетську політику.

Зовнішня сторона проявляється крізь призму взаємодії ЗВО та суспільства, а саме: співробітництва університетів з органами влади, бізнес-структурами, громадянами тощо. Саме «зовнішня сторона соціальної відповідальності ЗВО формується освітніми програмами, дослідницькими проектами та ініціативами, адресованими територіальній громаді і спрямованими на її соціальний розвиток та економічне зростання» [9].

Однак соціальна відповідальність університетів проявляється не лише в описаних нами аспектах. Вона наскрізь пронизує усі сфери функціонування ЗВО. Можна чітко прослідкувати положення соціальної відповідальності як зі сторони безпосередньої діяльності викладача – надання якісної освітньої послуги – соціально відповідальне викладання [12], проведення якісних наукових досліджень, так і зі сторони студентства – відповідальне виконання основних обов'язків здобувача, розуміння важливості отримання знань та їх відповідальне використання, організація належного студентського самоврядування та активна громадянська позиція.

На думку деяких науковців, соціальна відповідальність ЗВО є певною мірою зобов'язанням «перед студентами та випускниками, їх батьками, співзасновниками, персоналом та іншими стейкхолдерами, врешті респт перед роботодавцями, населенням та державою» [2], «комплекс зобов'язань, які заклад вищої освіти має виконати, щоб зміцнити суспільство, у якому діє» [13]. І, перш за все, такі потреби суспільства університети закривають через формування якісного загальносуспільного інтелекту, суспільства знань шляхом підготовки висококваліфікованих фахівців та формування здорових соціальних відносин шляхом впровадження етичних норм поведінки та соціально-психологічної адаптації усіх учасників. Таким чином, можна говорити про дві сторони соціальної відповідальності університетів. Перша з них передбачає формування

механізмів реалізації інтересів усіх зацікавлених сторін (стейкхолдерів) вищої освіти, а інша – усвідомлення та розуміння усіма стейкхолдерами вищої освіти своєї ролі в забезпеченні розвитку суспільства.

З початком повномасштабного вторгнення сучасний підхід до управління соціальною відповідальністю вітчизняних ЗВО зазнав трансформації та набув безпекового характеру. Сьогодні в його основі лежить питання сприяння та допомоги закладам освіти, які потерпіли від окупації чи зазнали руйнування – це і фізичне переміщення закладів, науково-педагогічного персоналу, здобувачів, так і їх фінансова та психологічна підтримка, а також, звичайно, волонтерська діяльність університетів.

З іншої сторони, сьогодні дедалі більш поширеною стає тенденція участі університетів України в розробці проєктів повоєнної відбудови країни. Це є надзвичайно важливим елементом соціальної відповідальності вищої освіти, їх участі у суспільних процесах, яка на місцевому, регіональному, так і на національному рівні.

На думку науковиці Л. Червоної [3], ключова роль університетів в повоєнному відновленні країни полягає у підготовці висококваліфікованих фахівців, які розуміються на сучасних тенденціях, новітніх технологіях, на принципах екологічного та економічного розвитку, які беруть активну участь в громадській, волонтерській діяльності та інших соціальних ініціативах, фахівців, які здатні проводити наукові дослідження, використовувати наукові розробки та переваги міжнародного співробітництва, та які здатні стати успішними агентами змін у країні. А університети, як осередки освіти та науки, сприятимуть сталому розвитку та повоєнному відновленню нашої держави.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Соціальна відповідальність університетів є важливою та невід’ємною частиною їх діяльності. І саме ця діяльність спрямована на встановлення тісної взаємодії вищої освіти та суспільства, активної участі університетів у вирішенні економічних, екологічних, культурних, соціальних та інших проблем суспільства та забезпечення його сталого розвитку. Враховуючи позитивну тенденцію вітчизняних університетів в підтримці соціальної відповідальності, варто все ж зазначити необхідність більш глибокого вивчення міжнародного досвіду, який нараховує чималу кількість підходів до реалізації соціальної відповідальності. А беручи до уваги той факт, що університети відіграють сьогодні одну із головних ролей у повоєнній відбудові країни, дослідження кращих практик провідних університетів, зокрема ЄПВО, дасть можливість сформулювати дієві механізми реалізації соціальної відповідальності для розвитку нашого суспільства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Оржель О. Університетська соціальна відповідальність у контексті університетського лідерства : навчальний посібник) / О. Оржель. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. – 40 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Sots_vidpovidalnist_v_Univ_liderstve_O.Orzel_2017-40p.pdf
2. Макуріна О. Соціальна відповідальність університету в умовах війни в Україні / О. Макуріна // Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права. – 2023. – №4. – С.29-34. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/459>
3. Леся Червона. Політика та механізми реалізації соціальної відповідальності університетів України в умовах війни та під час повоєнного відновлення: монографія / О. Оржель, М. Бойченко, О. Петрос, О. Литовченко, К. Трима, Н. Шофолова, Л. Червона, О. Бульвінська; за ред. С. Калашнікової, О. Оржель. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. 128 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/sots-vidp-univ_mon_2023-128p.pdf
4. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду щодо реалізації соціальної відповідальності університетів під час конфліктів, воєнних дій та повоєнного відновлення : препринт (аналітичні матеріали) / Є. Балджи, І. Власова, С. Калашнікова, В. Ковтунець, О. Литовченко, О. Оржель, В. Рябченко, К. Трима, Л. Червона, Н. Шофолова ; за ред. С. Калашнікової та О. Оржель. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2022. 145 с. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/sots-vidp-univ_2022-145p.pdf
5. World Conference on Higher Education: Higher Education in the Twenty-first Century. Vision and Action. – UNESCO, Paris 5–9 October, 1998. – URL: <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116345E.pdf>

6. World Conference on Higher Education: Higher Education in the Twenty-first Century. Vision and Action. – UNESCO, Paris 5–9 October, 1998. – URL:<http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116345E.pdf>
7. ISO 26000: guidance on social responsibility. URL:<https://iso26000.info/iso26000>
8. ISO 26000:2010 (en) Guidance on social responsibility. URL:<https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>
9. Соціальна відповідальність у закладах вищої освіти України: результати соціологічного опитування. Аналітична доповідь / О. Оржель, О. Петроє, Н. Шофолова, О. Литовченко; за наук. ред. О. Петроє. Київ: Інститут вищої освіти НАПН України, 2023. – 70 с. URL:<https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/analit-Sotsialn-vidpovidln-VO-Ukrayiny-IVO-2023-70p.pdf>
10. Всесвітня конференція з вищої освіти - 2009: "Нова динаміка вищої освіти і науки для соціальної зміни і розвитку". – 2009: UNESCO, Париж, 5–8 липня 2009 року. – URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_011#Text.
11. Enhancing the Social Characteristics and Public Responsibility of Israeli Teaching through a HEI-Student Alliance ESPRIT. – URL: <https://www.tempus-esprit.org/about1-cblz>
12. Комюніке. URL: http://www.edupolicy.org.ua/dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html
13. Іваницька О. Соціальна відповідальність вищого навчального закладу України та основні умови її дотримання / О. Іваницька, А. Панченко, Г. Панченко // Педагогічний процес: теорія і практика (Серія: Педагогіка). – 2017. – №4 (59). – С. 40-44. URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/146446578.pdf>.

REFERENCES:

1. Orzhel` O. Universty`tets`ka social`na vidpovidal`nist` u konteksti universty`tets`kogo liderstva : navchal`ny`j posibny`k / O. Orzhel`. – К. : DP «NVCz «Priory`tety»», 2017. – 40 s. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2018/09/Sots_vidpovidalnist_v_Univ_liderstve_O.Orzel_2017-40p.pdf
2. Makurina O. Social`na vidpovidal`nist` universty`tetu v umovax vinyj` v Ukrayini / O. Makurina // Dniprovsk`y`j naukovy`j chasopy`s publichnogo upravlinnya, psy`xologiyi, prava. – 2023. – #4. – S.29-34. URL:<https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/article/view/459>
3. Lesya Chervona. Polity`ka ta mexanizmy` realizaciyi social`noyi vidpovidal`nosti universty`tetiv Ukrayiny` v umovax vinyj` ta pid chas povoyennogo vidnovlennya: monografiya / O. Orzhel`, M. Bojchenko, O. Petroye, O. Ly`tovchenko, K. Try`ma, N. Shofolova, L. Chervona, O. Bul`vins`ka; za red. S. Kalashnikovoyi, O. Orzhel`. Ky`yiv: Insty`tut vy`shhoyi osvity` NAPN Ukrayiny`, 2023. 128 s. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/02/sots-vidp-univ_mon_2023-128p.pdf
4. Analiz providnogo vitchy`znyanogo ta zarubizhnogo dosvidu shhodo realizaciyi social`noyi vidpovidal`nosti universty`tetiv pid chas konfliktiv, voyenny`x dij ta povoyennogo vidnovlennya : prepy`nt (anality`chni materialy`) / Ye. Baldzhy`, I. Vlasova, S. Kalashnikova, V. Kovtunecz`, O. Ly`tovchenko, O. Orzhel`, V. Ryabchenko, K. Try`ma, L. Chervona, N. Shofolova ; za red. S. Kalashnikovoyi ta O. Orzhel`. Ky`yiv : Insty`tut vy`shhoyi osvity` NAPN Ukrayiny`, 2022. 145 s. URL: https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/sots-vidp-univ_2022-145p.pdf
5. World Conference on Higher Education: Higher Education in the Twenty-first Century. Vision and Action. – UNESCO, Paris 5–9 October, 1998. – URL:<http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116345E.pdf>
6. World Conference on Higher Education: Higher Education in the Twenty-first Century. Vision and Action. – UNESCO, Paris 5–9 October, 1998. – URL:<http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001163/116345E.pdf>
7. ISO 26000: guidance on social responsibility. URL:<https://iso26000.info/iso26000>
8. ISO 26000:2010 (en) Guidance on social responsibility. URL: <https://www.iso.org/obp/ui/en/#iso:std:iso:26000:ed-1:v1:en>
9. Social`na vidpovidal`nist` u zakladax vy`shhoyi osvity` Ukrayiny`: rezul`taty` sociologichnogo opy`tuvannya. Anality`chna dopovid` / O. Orzhel`, O. Petroye, N. Shofolova, O. Ly`tovchenko; za nauk. red. O. Petroye. Ky`yiv: Insty`tut vy`shhoyi osvity` NAPN Ukrayiny`, 2023. – 70 s. URL: <https://ihed.org.ua/wp-content/uploads/2024/04/analit-Sotsialn-vidpovidln-VO-Ukrayiny-IVO-2023-70p.pdf>
10. Vsesvitnya konferenciya z vy`shhoyi osvity` - 2009: "Nova dy`namika vy`shhoyi osvity` i nauky` dlya social`noyi zminy` i rozvy`tku". – 2009: UNESCO, Pary`zh, 5–8 ly`pnya 2009 roku. – URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_011#Text.
11. Enhancing the Social Characteristics and Public Responsibility of Israeli Teaching through a HEI-Student Alliance ESPRIT. – URL: <https://www.tempus-esprit.org/about1-cblz>
12. Komyunike. URL: http://www.edupolicy.org.ua/dx/main_ua/high-edu_ua/bologna_ua.html
13. Ivany`cz`ka O. Social`na vidpovidal`nist` vy`shhogo navchal`nogo zakladu Ukrayiny` ta osnovni umovy` yi dotry`mannya / O. Ivany`cz`ka, A. Panchenko, G. Panchenko // Pedagogichny`j proces: teoriya i prakty`ka (Seriya: Pedagogika). – 2017. – #4 (59). – S. 40-44. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/146446578.pdf>.

SOCIAL RESPONSIBILITY MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

KRYMCHAK Liudmyla
Khmelnyskyi National University

The article is devoted to the consideration of the issue of social responsibility of universities. The main directions of social responsibility of higher education institutions are determined. The need for systematic scientific research and the implementation of new approaches to managing social responsibility of universities was identified. The evolution of the main concepts of social responsibility is studied in the context of key communiqués of conferences of ministries of education of European countries. The provisions of the Prague Communiqué, Berlin, London, Yerevan, Rome and other communiqués are considered. The key thesis of all the provisions of the communiqué is equal access for all citizens to higher education, as well as strengthening the role of universities in the cultural, social and technological development of any society, open student mobility, creation of individual student trajectories, increasing opportunities for graduates' employment and knowledge transfer and strengthening the development of regions. It is found that an important stage in the development of social responsibility was the adoption of the international ISO 26000 Standard on social responsibility, which clearly outlines the general concept of social responsibility for organizations and institutions of various forms and types. The essence of the social responsibility of universities is determined, which consists in creating value in the form of knowledge and its dissemination in society in order to create public good. The article highlights the change in the vector of social responsibility management of domestic higher education institutions under martial law. The importance of the role of social responsibility in the post-war reconstruction of the country is substantiated.

Keywords: social responsibility, social responsibility management, educational process, higher education.